

ביאור הדף מסכת בבא בתרא דף ע"ב

לעיל התבאר שרבי שמעון שאמר במשנה שהמקדיש את השדה הקדיש עמו רק את החרוב המורכב וסדן השקמה, אך לא את שאר הדברים כגון בור ודות וכו', סובר כדעת רבי עקיבא רבו שמוכר בעין יפה מוכר כך גם מקדיש ולכן הוא לא משייר לעצמו קרקע יחד עם החרוב והסדן, וממילא החרוב והסדן מכורים כי הם יונקים משדה הקדש.

ושואלת הגמרא שלא יתכן לומר שרבי שמעון סובר כדעת רבי עקיבא, שהרי שנינו בברייתא שאדם שהקדיש שלשה אילנות ממטע שיש בו עשרה אילנות בגודל קרקע של בית סאה, יחד עם האילנות גם הקרקע מוקדשת, וגם האילנות שביניהם, ולכן כשהוא בא לפדות את הקרקע בחזרה מההקדש הוא פודה אותה לפי השיעור שנאמר בתורה לפדיון קרקע, שהוא בית זרע חומר שעורים בחמשים שקל כסף.

אבל אם היו שם פחות או יותר מעשר אילנות בבית סאה, אינם קדושים עם הקרקע אלא לבדם, ולכן דינם כדין פדיון רגיל שאינו קרקע, שהם נפדים בשוים המלא.

ומוסיפה הברייתא שאף אם הוא קודם הקדיש את האילנות ולאחר מכן הקדיש את הקרקע, כשהוא פודה הוא פודה אותם בנפרד, את האילנות בשוים, ואת הקרקע לפי דין פדיון קרקע שהוא בית זרע חומר שעורים בחמשים שקל כסף.

וכעת שואלת הגמרא שהרי לא יתכן שהברייתא כדעת רבי עקיבא כי לדעתו מוכר בעין יפה מוכר, וכל שכן שמקדיש מקדיש בעין יפה, ואף אם הקדיש רק שני האילנות אומרים שהוא הקדיש עמהם קרקע.

ואף לא יתכן שהברייתא כדעת חכמים שהרי אף שהם סוברים שמוכר בעין רעה מוכר הם סוברים שמקדיש בעין יפה מקדיש ואף לדעתם כשהוא הקדיש אילנות הוא הקדיש עמהם קרקע.

ולכן וודאי שהברייתא כדעת רבי שמעון, ולא יתכן שרבי שמעון אמר זאת בדעת רבי עקיבא כי לדעתו מוכר בעין יפה מוכר וודאי שגם מקדיש בעין יפה מקדיש ולכן הוא מקדיש אף קרקע.

אלא אמר זאת רבי שמעון בדעת חכמים שלדעת רבי שמעון כפי שלדעתם מוכר בעין רעה מוכר כך גם מקדיש בעין רעה מקדיש, ואינו מקדיש עם העצים גם קרקע, וממילא הוא משייר את הקרקע ולא מקדיש אותה עם העצים.

עמוד ב'

ומקשה הגמרא שאם לדעת רבי שמעון מקדיש בעין רעה מקדיש, ממילא כשהוא מקדיש קרקע ומשייר לעצמו עצים, הוא אינו מקדיש את הקרקע שהעצים צריכים לה, ואם כך מדוע לדעת רבי שמעון התבאר לעיל בברייתא שהמקדיש קרקע הקדיש את החרוב המורכב וסדן השקמה כי הם יונקים משדה הקדש, הרי כיוון שמקדיש בעין רעה מקדיש הוא לא הקדיש את הקרקע שהעצים צריכים לה, ממילא הם אינם יונקים משדה הקדש אלא משדה שלו.

ועונה הגמרא שבאמת לדעת רבי שמעון שמקדיש בעין רעה מקדיש, כפי שאדם שמכר קרקע לא מכר עמה את החרוב וסדן השקמה, כך מקדיש לא הקדיש את החרוב וסדן השקמה.

ומה שאמר רבי שמעון שהמקדיש קרקע הקדיש את החרוב וסדן השקמה זה לדעת חכמים. שאמרו חכמים שהמקדיש הקדיש הכל ואף את החרוב וסדן השקמה, והקשה עליהם רבי שמעון שאמנם את החרוב וסדן השקמה הוא מבין שכיון שלדעתם מקדיש בעין רעה מקדיש, אף הם יהיו מוקדשים כי הם יונקים משדה הקדש. אך מדוע הם סוברים שאף שאר הדברים שאינם נמכרים עם השדה כמו בור ודות וכו' אינם קדושים, הרי הוא לא הקדיש אותם בפירוש.

ועל זה השיבו לו חכמים שאין הבדל ביניהם, וכיון שמקדיש בעין יפה מקדיש הקדיש הכל.

ולמעשה התבאר בגמרא בברייתא שלמרות שאדם שהקדיש שדה עם אילנות הוא פודה את השדה יחד עם האילנות לפי כללי פדיון קרקע מהקדש שהיא בית זרע חומר שעורים בחמישים שקל כסף. אם אותו האדם הקדיש את האילנות לבדם, ולאחר מכן הקדיש גם את הקרקע, כשהוא בא לפדות את מה

שהקדיש פודה את האילנות לפי הכללים של פדיון רגיל וכלומר בשווים המלא, ואת הקרקע פודה לפי הכללים של פדיון קרקע, שהיא לפי בית זרע חומר שעורים בחמישים שקל כסף.

והתבאר בגמרא שבירייתא זו היא כדעת רבי שמעון.

ושאלת הגמרא שהרי מצינו שדעתו של רבי שמעון היא שהולכים אחרי זמן הפדיון, ואם כך כיון שבזמן הפדיון גם הקרקע וגם האילנות מוקדשים יחד, ממילא היה צריך להיות שיעיל פדיון הקרקע לפדות אף את האילנות, ולא יצטרך לפדות אותם לחוד לפי שווים.

שיש דין שאדם שהקדיש את שדה אחוזתו כלומר שדה שהוא ירש מאביו (ואביו מאביו עד לחלוקת הארץ), היא חוזרת אליו בשנת היובל, ואם רצה לפדותה קודם לכן צריך לשלם להקדש סלע ופונדיון בשנה, אך אם הקדיש שדה מקנה, וכלומר שדה שהוא קנה מאחר ואינה בירושה, צריך לפדותה בשווייה.

ושנינו בבירייתא, שלדעת רבי יהודה ורבי שמעון אדם שקנה שדה מאביו והקדישה ואחר כך מת אביו דינה כשדה אחוזתו, אפילו שכשאר הוא הקדיש היא הייתה קנויה אצלו ולא שדה אחוזה אלא שדה מקנה, כיון שכעת מת אביו והוא ירש את השדה, ולגבי שדה מקנה נאמר בפסוק "ואם את שדה מקנתו אשר לא משדה אחוזתו" דהיינו שדווקא שדה שאין ראויה להיות שדה אחוזה דינה כשדה מקנה שהוא פודה אותה בשווייה, אך שדה זו שהוא קנה מאביו, כיון שהיא ראויה להיות שדה אחוזה דינה כשדה אחוזה.

ודעת רבי מאיר שמהפסוק "ואם את שדה מקנתו אשר לא משדה אחוזתו" לומדים ששדה מקנה זה רק שדה שלא באה בירושה, אבל אדם שקנה שדה מאביו, ומת אביו **ואחר כך** הוא הקדיש את השדה דינה כשדה אחוזה. אך שדה שאדם קנה מאביו והקדיש **לפני** שמת אביו אין דינה כשדה אחוזה אלא כשדה מקנה.

ומבאר הגמרא שהסיבה שלדעת רבי יהודה ורבי שמעון במקרה שמת אביו ואחר כך הקדישה לא צריך פסוק, זה מפני שהולכים אחרי שעת הפדיון, ובשעת הפדיון השדה היא שדה אחוזה, ואם כן וודאי שיכול לפדותה לפי סלע ופונדיון כדין שדה אחוזה, ולכן הפסוק בא לומר שאפילו אם הקדישה לפני שמת אביו דינה כשדה אחוזה.

וממילא רואים שדעת רבי שמעון שהולכים אחרי שעת הפדיון ולא אחרי שעת ההקדש. וקשה אם כך מדוע לדעת רבי שמעון אדם שהקדיש אילנות ואחר כך קרקע יוכל לפדות את שניהם יחד, ולא יצטרך לפדות את האילנות בשווים ואת הקרקע בנפרד.

ועונה הגמרא שמה שרבי יהודה ורבי שמעון הולכים אחרי הפדיון זה רק לגבי שדה אחוזה ולא לגבי שאר מקומות, כיון שהם לומדים ממה שנאמר בפסוק "ואם את שדה מקנתו אשר לא משדה אחוזתו" ולא נאמר 'ואם את שדה מקנתו אשר לא אחוזתו' או 'אשר לא שדה אחוזתו', שרק שדה שאינה ראויה כלל להיות שדה אחוזה דינה כשדה מקנה.

מביאה הגמרא שאמר רב הונא שחרוב המורכב וסדן השקמה יש להם גם דין של אילו וגם של קרקע. ומבאר הגמרא שדין האילן שיש עליו זה במקרה שאם אדם הקדיש ב' עצים וחרוב או סדן השקמה, הוא הקדיש עמהם קרקע, כדין כל אדם שמקדיש ג' אילנות.

ויש לו גם דין קרקע בפני עצמה, שלכן התבאר במשנה שאדם שמוכר קרקע לא מכר עמה את החרוב ואת סדן השקמה.

ועוד אמר רב הונא שעומר שיש בו שיעור של סאתים, יש לו דין עומר ודין גדיש, ומבאר הגמרא שדין העומר זה שאם הקוצרים שכחו בשדה ב' עומרים רגילים ועומר שיש בו סאתים, אין דינו כשכחה המותרת לעניים, כיון שג' עומרים אינם שכחה, והוא מצטרף לב' העומרים האחרים.

ויש לו גם דין של גדיש ולכן התבאר במשנה שאף אם הקוצרים שכחו אותו לבדו, אינה שכחה שהרי רק עומר הנשכח מותר לעניים אך לא גדיש.